

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования «Барановичский государственный университет»
Студенческое научное общество БарГУ

СОДРУЖЕСТВО НАУК. БАРАНОВИЧИ-2016

Материалы XII Международной
научно-практической конференции
молодых исследователей

(Барановичи, 19—20 мая 2016 года)

В трёх частях

Часть 3

Барановичи
БарГУ
2016

В части 3 материалов XII Международной научно-практической конференции молодых исследователей «Содружество наук. Барановичи-2016» представлены результаты теоретических и практических исследований, проведённых в учреждениях высшего образования Республики Беларусь и за рубежом, по психолого-педагогическим и социально-гуманитарным наукам, экологии, физической культуре, спорту и здоровому образу жизни, технологическому и эстетическому образованию.

Сборник адресуется широкому кругу специалистов сферы образования, аспирантам и студентам.

Редакционная коллегия:

А. В. Никишова (гл. ред.), А. А. Селезнёв (отв. секретарь),
В. И. Козел, А. В. Демидович, А. В. Литвинский, З. В. Лукашя, Н. Г. Дубешко, Е. А. Клещёва,
К. С. Тристеня, И. А. Ножка, А. В. Земоглядчук, Д. С. Лундышев

Рецензент

доктор психологических наук, профессор Я. Л. Коломинский

Список цитируемых источников

1. Проблема голода и недоедания в современном мире [Электронный ресурс]. URL: http://www.inspp.ru/index.php?id=123&Itemid=0&option=com_content&task=view (дата обращения: 12.03.2016).
2. Голод в истории человечества [Электронный ресурс]. URL: <http://govoritluna.ru/lechebnoe-golodanie/golod-v-istorii-chelovechestva> (дата обращения: 12.03.2016).
3. Голод в мире [Электронный ресурс]. URL: <http://www.ru.amazinghope.net/famine-in-the-world/> (дата обращения: 12.03.2016).
4. Причины голода — Глобальные проблемы человечества [Электронный ресурс]. URL: http://www.globaltrouble.ru/prodovolstvennaya_problema/prichiny_goloda.html (дата обращения: 12.03.2016).

УДК 94:327.321(476.2)"192"

А. И. Казлова

Установа адукацыі «Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны», Гомель

СВЯТКАВАННЕ ПЕРШАГА МАЯ НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ Ў 1920-Х ГГ.

Уводзіны. Пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі і прыходу бальшавікоў да ўлады ў краіне са зменай палітычнага ладу пачалася перабудова грамадскага побыту, хоць для першага паслякастрычніцкага дзесяцігоддзя было характэрна суіснаванне старых (царкоўных і народных) і новых рэвалюцыйных святаў, так званых дзён «чырволага календара», які пачаў складвацца з 1918 г. Значнымі вехамі ў гэтым працэсе сталі дэкрэты Савет Народных Камісараў пра новы каляндар і аддзяленне царквы ад дзяржавы. Так, былі ўсталяваны новыя дзяржаўныя святы, «прысвечаныя ўспамінам пра гістарычныя і грамадскія падзеі»: 22 студзеня — дзень 9 студзеня 1905 г., 12 сакавіка — дзень звяржэння самадзяржаўя, 18 сакавіка — дзень Парыжскай камуны, 1 Мая — дзень Інтэрнацыянала, 7 лістапада — дзень пралетарскай рэвалюцыі, 1 студзеня — Новы год [1, арк. 19]. Яны сталі напаяцца новым утрыманнем, што адпавядала савецкай эпосе, карэнным зменам ва ўсіх сферах жыцця грамадства. Мэта даследавання — прасачыць працэс правядзення першамайскіх урачыстасцей на Гомельшчыне ў 1920-х гг. Тэрытарыяльныя рамкі даследавання адпавядаюць мяжы Гомельскай акругі 1920-х гг. Храналагічныя рамкі абраны не выпадкова, бо менавіта на працягу 1920-х гг. распрацоўваўся і ўкараняўся план першамайскіх урачыстасцей. Пры даследаванні дадзенай праблематыкі былі выкарыстаны архіўныя матэрыялы з Дзяржаўнага архіва грамадскіх аб'яднанняў Гомельскага вобл. [2].

Асноўная частка. Першае мая ў Савецкім Саюзе адзначалася як дзень салідарнасці працоўных і доўгія гады было асноўным дзяржаўным святам. Гэта свята з'явілася яшчэ да рэвалюцыі, насіла палітычны характар і суправаджалася масавымі дэманстрацыямі. У 1917 г., пасля Лютаўскай рэвалюцыі, Першамай упершыню адсвяткавалі адкрыта. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 г. свята перайшло ў новую якасць, стаўшы Днём Інтэрнацыянала. Гэта было афіцыйнае свята новай сацыялістычнай дзяржавы. Такім чынам, адзначаць яго трэба было па-іншаму. Да таго ж былі неабходны святы ўзамен царкоўных, якія пры гэтым валодалі б такім жа яркім зместам.

Прапагандысцкая работа, накіраваная на прыцягненне грамадства да святкавання Першага мая, павінна была пачынацца прыкладна за два тыдні да свята ва ўсіх установах культуры і адукацыі, уключаючы дзіцячыя сады, прадпрыемствы і сялянскае асяроддзе. Бібліятэкарам рэкамендавалася праводзіць гутаркі з чытачамі, складаць спісы кніг пра пралетарыят і Першамай, вывешваць іх у памяшканні і перад уваходам. Самі «першамайскія» кнігі рэкамендавалася змяшчаць «на бачным месцы», а ў мясцовай газеце публікаваць «сціснутыя рэцэнзіі» на іх. У мясцовай жа прэсе за тыдзень да 1 Мая прапаноўвалася змяшчаць артыкулы пра свята «гістарычнага характару» [3, арк. 331].

Для тых, хто павінен быў праводзіць размовы і зачытваць даклады прыводзіўся канспект лекцый пра пралетарскае свята. Лектар павінен быў тлумачыць слухачам, што Першамай абвясцілі святам працы ў 1889 г., з тым каб «у гэты дзень усе працоўныя кідалі працу і ішлі на вуліцу паказаць эксплуатаатарам сваю сілу, якая можа спыніць эксплуатацыю і прыгнёт». Лектар таксама павінен быў абавязкова зрабіць акцэнт на такіх тэмах: «Першамай і першая сусветная вайна», «Першамай і рэвалюцыя 1917 г.» і г. д. Асабліва лектар павінен быў спыніцца на такім здавалася б правакацыйным пытанні: ці трэба святкаваць 1 Мая пасля перамогі рабочых у Расіі над «царызмам». Рэкамендавалася казаць, што наколькі сусветная рэвалюцыя яшчэ не адбылася і «сацыялістычныя пачаткі» яшчэ не перамаглі паўсюль, савецкія рабочыя павінны браць удзел у святкаванні [4, арк. 24].

А для работнікаў дзіцячых садкоў нават прыводзіўся прыкладны тэкст, які можна было б скарыстаць для важнай гутаркі з дашкалятамі: «Дзеці! Вы ведаеце, якое будзе хутка свята?». Звычайна ідзе адказ: «Вялікдзень». Ну, а яшчэ які? Па ўсёй верагоднасці выхавальніцы давядзецца самай сказаць: «Свята 1 Мая. Ніхто не ведае, чаму мы святкуем 1 Мая? Вось чаму. Вы яшчэ маленькія, жывяце вясела, без клопатаў, самі ўсе рабіце яшчэ не навучыліся, пра вас клапаціцца дарослыя. А ім — тагу, маме, старэйшым братам і сёстрам — давядзіцца шмат працаваць, таму што ім трэба накарміць і апрануць сябе і вас. Зараз працуюць усе дарослыя, а быў час, калі працавалі не ўсе: адны весяліліся, нічога не рабілі і жылі вельмі багата, затое іншыя працавалі за сябе і за іх яшчэ больш, чым зараз. Вядома, тыя, якія працавалі, вельмі стамляліся, атрымлівалі яны за сваю працу вельмі мала, бо ўсё ў іх бралі тыя, якія не працавалі, і жылося ім вельмі цяжка. Вось яны і выбралі самы добры дзень у годзе, калі сонейка так пяшчотна свеціць, калі ўсё зацвітае, калі так добра ў поле і ў лесе. Вось, у дзень 1 Мая і сталі ўладкоўваць сабе

адпачынак, сыходзілі ад станкоў, з майстэрняў — у поле, у лес, там адпачывалі, спявалі песні, весяліліся і разам думалі пра тое, як бы зрабіць так, каб усім жылося лягчэй, каб працавалі ўсе, таму што тады на кожнага працы давядзецца менш. Вось і прыдумалі, што трэба зрабіць так, каб не было ні багатых, ні бедных, каб у кожнага было толькі тое, што ён сам заробіць. І зараз усе працуюць. А свята 1 Мая святкуецца ўжо адкрыта кожным, хто працуе і хто хоча, каб усім жылося добра» [5, арк. 32].

На ўсіх прадпрыемствах і ўстановах ствараліся першамайскія камісіі з шырокім удзелам рабочых. Парадак святкавання распрацоўваўся на нарадзе агітацыйных камісій і сакратароў партыячэек. Падрыхтоўка да свята ішла пад лозунгам шырокай тлумачальнай работы па пытаннях міжнароднага становішча, гаспадарчых дасягненняў. Камісіі пры ўдзеле партыйных і прафарганізацый вялі падрыхтоўку да арганізацыі сямейных вечароў, выпіс сценгазет, упрыгожвалі клубы, чырвоныя куткі. Перад арганізацыямі ставілі патрэбу ў адкрыцці да Першага Мая дзіцячых і спартыўных пляцовак. У вёсцы планавалася адкрыццё дзіцячых ясляў, там дзе для гэтага былі ўсе патрэбныя ўмовы. Арганізоўваўся агляд дасягненняў сельскай гаспадаркі, пры гэтым прыцягваліся ўсе матэрыяльныя і людскія рэсурсы [6, арк. 2]. Трэба адзначыць, што ў вёску з мэтай прапаганды накіроўваліся шэфскія арганізацыі. Гэтыя арганізацыі вялі тлумачальную работу з нагоды выпадкаў п'янак. Лектары казалі, што ў пралетарскія свята не павінна быць ні аднаго выпадку п'янства і звязанага з ім магчымага хуліганства [7, арк. 11]. Як у горадзе, так і ў вёсцы рэкамендавалася ўпрыгожваць унутраны і знешні выгляд устаноў сцягамі, плакатамі, партрэтамі правядыроў і «зелянінай». Аб падрыхтоўчай працы святкавання Першага Мая трэба было інфармаваць газеты [8].

За дзень да свята, менавіта 30 красавіка, ва ўсіх установах культуры, на прадпрыемствах у горадзе і ў вёсцы праводзіліся сходкі, на якіх зачытваліся даклады аб Першамаі. Арганізоўвалі выступ з успамінамі палітэмігрантаў, працоўных, якія праводзілі і ўдзельнічалі ў маёўках падчас царызму. У Гомелі месцам пасаджання быў абраны цырк, адкуль радыёстанцыйнай праводзілася трансляцыя ўрачыстага пасаджання [9].

Першамайскі план святкавання складалася з цэлага шэрагу мерапрыемстваў. Так, з 11-й да 14-й гадзіны праводзілася дэманстрацыя рабочых, вайсковы парад і прысяга Чырвонай Арміі. Месца збору, маршрут шэсцяў, выступы распрацоўваліся Гомельскай акруговай камісіяй разам з раённымі [10]. У дзень дэманстрацыі раскідвалі лістоўкі з лозунгамі з аэрапланаў, аўтамабіляў, з балконаў падчас дэманстрацыі. Прыклады такіх лозунгаў: «Жыве адзіная, устойлівая, моцная, як сталь, міжнародная бальшавіцкая партыя. Жыве яе штаб — Камуністычны Інтэрнацыянал!», «Работніца і сялянка, Кастрычнік цябе разняволіў», «1 Мая кліча цябе да будавання новага побыту» [11, арк. 333—334]. Пры правядзенні мітыngu ў дэманстрантаў былі спецыяльныя наркаўныя павязкі з чырвонага саціну з эмблемай «1 Мая» і надпісам: «Пралетары ўсіх краін, злучайцеся» [12, арк. 40]. Арганізоўваліся карнавалы, якія павінны былі ўключыць у сябе адлюстраванне міжнароднага і ўнутранага становішча, шлях рэвалюцыі, найболей характэрныя яе моманты. Першага мая вечарам па ўсіх клубах праводзіліся ўрачыстыя вечары, сямейныя вечары [13, арк. 171].

У вёсцы праводзіліся дэманстрацыі, шэсце, выступ партыйных, камсамольскіх, савецкіх, прафесійных, грамадскіх, шэфскіх арганізацый. На дэманстрацыі прыцягваліся сяляне з навакольных вёсак. Пасля дэманстрацыі праводзіліся выступы «фізкульт-работнікаў». Увечары праводзіліся мерапрыемствы ў народных дамах, хатах-чытальных, якія рыхтавалі інсцыніраванне ці п'есу. Камсамольскімі ячэйкамі і школамі ў гэты дзень на адкрытым паветры арганізоўваліся масавыя гульні [14].

Другога мая таксама праводзілі масавае народнае гуляне з уключэннем элементаў розных гуляняў і пацех. Парадак маёвак распрацоўваў савет фізкультуры. Вечарам праходзілі гулянні ў парку. Праграму распрацоўвала Гомельская акруговая камісія [15, арк. 47]. А 11-й гадзіне раніцы праводзілася і дзіцячае шэсце з аркестрамі. Агульны збор праходзіў на Савецкай плошчы, дзе ва ўрачыстай атмасферы адбывалася прыняцце ў піянеры. Пасля гэтага яны ішлі ў парк, дзе ўдзельнічалі ў дзіцячых гуляннях, якія доўжыліся да 16-й гадзіны. У вёсках гэтак жа праводзіліся дзіцячыя мерапрыемствы, шэсці, выступы, спектаклі і г. д. Падрабязны план распрацоўваўся раённымі камісіямі [16].

Заклучэнне. У 1920-е гг. на Гомельшчыне атрымала шырокае распаўсюджванне практыка святкавання аднаго з галоўных дзяржаўных святаў СССР — Дня Інтэрнацыянала. Паступова, на працягу 1920-х гг., складалася структура 1 Мая, якая ахоплівала два дні, кожны з якіх меў свае арганізацыйныя асаблівасці. Звычайна першы дзень адводзіўся мерапрыемствам, якія мелі больш афіцыйны характар, такім як вайсковы парад і прывядзенне да прысягі частак гарнізона Чырвонай Арміі, а таксама ўсеагульная гарадская дэманстрацыя рабочых. Увечары ў клубах праходзілі ўрачыстыя вечары. У другі дзень праводзіліся народныя гулянні, маёўкі, экскурсіі, адкрытыя канцэрты і спектаклі, што арганізоўваліся мясцовымі сіламі. Для таго каб свята трывала замацавалася ў грамадскай свядомасці, уладамі была зроблена маштабная і карпатлівая праца, якая заключалася ў распрацоўцы і рэалізацыі разнастайных мерапрыемстваў з прыцягненнем шырокіх пластоў насельніцтва для ўдзелу ў святкаванні.

Спіс цытаваных крыніц

1. Тульцева Л. А. Современные праздники и обряды народов СССР. М. : Наука, 1985. 189 с.
2. Тульцева Л. А. Современные праздники и обряды народов СССР ; Государственный архив общественных объединений Гомельской области (ГАООГО): 1) Ф. 2. Оп.1. Д. 672. Л. 331—332; 2) Ф. 3. Оп.1. Д. 358. Л. 24; 3) Ф. 3. Оп. 1. Д. 597. Л. 29—35; 4) Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 2—4; 5) Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 10—11; 6) Ф. 2. Оп. 1. Д. 672. Л. 333—334; 7) Ф. 3. Оп. 1. Д. 133. Л. 40; 8) Ф. 1. Оп. 1. Д. 1844. Л. 169—171.
3. ГАООГО. Ф. 2. Оп.1. Д. 672. Л. 331—332.
4. ГАООГО. Ф. 3. Оп.1. Д. 358. Л. 24.
5. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 597. Л. 29—35.
6. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 2—4.
7. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 10—11.
8. ГАООГО. Ф. 2. Оп.1. Д. 672. Л. 331—332.

9. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 2—4.
10. Там же. Л. 4.
11. ГАООГО. Ф. 2. Оп. 1. Д. 672. Л. 333—334.
12. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 133. Л. 40.
13. ГАООГО. Ф. 1. Оп. 1. Д. 1844. Л. 169—171.
14. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 11.
15. ГАООГО. Ф. 3. Оп. 1. Д. 358. Л. 47—48.
16. ГАООГО. Ф. 2. Оп. 1. Д. 672. Л. 331—332.

УДК 1:316.7

А. А. Карпов, И. Г. Кислицына

*Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования
«Поволжский государственный технологический университет», Йошкар-Ола, Республика Мари Эл, Российская Федерация*

«ХИКИКОМОРИ» КАК НОВОЕ ЯВЛЕНИЕ В РОССИЙСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Введение. Современное общество вполне справедливо называют информационным. По данным компании TNS (ведущая исследовательская компания на российском рынке) число интернет-пользователей в России достигло 76,5 млн чел. (53,5 % от всех жителей России). Самый высокий уровень пользования Интернетом зафиксирован в Москве и других городах-миллионниках — 77% и 71% от числа жителей соответственно [1].

Растущая информатизация людей, под которой понимается повышение использования телефонии, сети Интернет, радио, телевидения, а также традиционных и электронных СМИ; появление глобального информационного пространства, которое обеспечивает эффективное информационное взаимодействие людей и даёт им доступ к мировым информационным ресурсам; появление и активное развитие цифровых рынков и социальных сетей, казалось бы, должны приводить к росту социальных контактов. Однако расширение городов с их быстрым темпом жизни, увеличение концентрации населения, проживающего в них, приводит некоторых людей в состояние паники, замешательства, страха. Эти люди перестают считать установки, диктуемые обществом, правильными. Понимают, что общество не в состоянии помочь им в реализации своих амбиций и планов. Поэтому они решают отстраниться от общества по ряду различных причин. Данный социальный феномен имеет название «хикикомори».

Изучаемая проблема носит скрытый характер, т. е. выявить на ранних стадиях предрасположенность ребёнка к социальной изоляции крайне сложно из-за того, что с виду тихие и спокойные дети не привлекают к себе внимания родителей и педагогов.

Основная часть. Проблема «хикикомори» впервые начала изучаться в Японии. Первым данный термин использует в своей книге «Хикикомори. Взросление без конца» японский психиатр Т. Сайто. В России и странах СНГ данная проблема обычно рассматривается как сопряжённая с проблемой интернет-зависимости. Проблема является комплексной и имеет отражение в философии, социологии, педагогике и психологии.

Интересно разобраться в причинах возникновения этого социального феномена. Трансформации, происшедшие в японском обществе и экономике в послевоенное время, привели к возникновению проблемы затворничества. Она затрагивает людей всех возрастов и касается не только той семьи, где есть затворники, но и всех граждан. В Японии немало людей, кто испытывает трудности в общении с людьми и неуверенность в себе. Это касается и школьников. Издевательства можно считать одной из основных причин непосещения школы, что в свою очередь ведёт к изоляции индивида и затворничеству. Этому также способствует специфика экономически развитого японского социума с высоким образовательным цензом и жёсткой конкурентной борьбой. Получается, что работе молодой человек предпочитает уединение в стенах собственного дома, где в его распоряжении — компьютер, подключённый к интернет-сети, и опекающие обеспеченные родители. Кроме того, в современном обществе отсутствуют определённые ценности, общность поколения, следовательно, различаются и причины, и степень затворничества. Кто-то становится затворником, так как не терпит издевательства и перестаёт посещать школу, кто-то попросту сходит с элитарного пути по причине усталости. Один готов вернуться к обычной жизни уже через полгода самоизоляции, другой добровольно, но остаётся в ней на протяжении десятка лет [2].

По примерным оценкам Т. Сайто, в Японии число хикикомори находится в пределах 500 тыс. чел. Согласно публичному докладу Министерства здравоохранения, труда и благосостояния Японии, который был выпущен в 2001 г. за двенадцатимесячный период, был выявлен 6 151 случай обращения в медицинские учреждения с проблемой социального затворничества. Из данного источника следует, что, несмотря на известность феномена хикикомори в обществе, синдром самозатворничества доминировал среди молодого населения страны. Так, например, распределение по возрастным группам сложилось следующим образом: возраст от 10 до 15 лет — 8,4%; 16—20 лет — 19,8%; 21—25 лет — 20,8%; 26—30 лет — 18,2%; 31—36 лет — 10,2%; 36 лет и старше — 8,6%.

Как видим, наибольший процент случаев обращения выпадает на возраст от 16 до 30 лет. Это говорит о том, что данный феномен не стоит рассматривать как юношескую болезнь, стоит говорить о ней как о болезни студенчества.